

Komandi partur

Í komandi parti verður greitt frá danska prestinum Rasmus Jørgen Winther, sum fekk kirkjugarðin undir Svínaryggi gjørdan

Rokfiskiskapur hjá Sjúrdarbergi

fáa lán í danska ríkinum, so hetta bleiv eitt ógvuliga tungt tak fyri okkum. Men vit finga so betalt 50.000 pund, og so finga vit eitt lán í Onglandi upp á 40.000 pund. So finga vit tann trolaran, og hetta var eitt sera snotiligt skip, og hevur hann lagt nógvar pengar inn til Føroyar. Kaj Johannesen var skipari. Hann er ein kendur fiskiskipari, og tað gekk uppá tað besta alla ta tíðina, hann førði trolaran. Seinni hevur Martin Sivertsen ført hann, og tað hevur eisini gingist væl. Tann báturin hevur verið ógvuliga væl eydnaður og hevur lagt nógvar milliónir inn til Føroyar og hevur givið væl, bæði til manning og reiðari.”

Teir nýggju trolararnir vóru størri enn teir gomlu, og umstøðurnar hjá manningini umborð vóru so nógv betri. Eisini høvdu

teir radara, ein nýggj uppfinning, sum kom fram undir krígunum, og hetta var eitt ómetaligt framstig. Sjúrdarberg var fyrsta føroyska skip, sum hevði radara. Hann hevði eisini peilara, ljóskastara, radiotelefon og telegraf. Hetta er alt útgerð, sum gjørdist ein sjálffylgja seinni. Tann størsta broytingin var tó, at trolararnir nú vóru oljufýrdir, meðan allir teir gomlu høvdu verið kolfýrdir.

Kom á Klaksvík

Um kvøldið tann 23. juni 1948 kom nýggi trolarin Sjúrdarberg, flaggskipið í føroyska fiskiflotanum, til Klaksvíkar. Áhugin fyri hesum nýggja og framkomna trolara var sum vera man stórir. Tað finst ein filmur, sum varð upptikin, tá ið Sjúrdarberg kom. Poul Als Jensen, sum tá starvaðist hjá Kjølbros,

tók filmin, ið skjalprógvar eina serstaka hending í føroysku skipasøguni. Nógv fólk vóru á bryggjunum, skótar og ítróttafólk ganga skráðgongu við fløggum, maskinbátar taka ímóti, og røður verða hildnar. Tað sæst á filminum, at Gerda og Ewald Kjølbros og børn teirra Karin og Jógvan standa aftan fyri brúnna, og at fergan hjá Óla Jakupi Jacobsen flytur fólk yvir um vánna.

Britons Pride við Kjølbros og konuni Karini umborð var eisini suður í fjørðinum fyri at taka ímóti, so tey bæði kundu sleppa umborð, áðrenn trolarin legði at bryggju. Øll signalfleggini vóru uppi, og á brúgvartakinum melur tað nýggja fantastiska fyribrigðið, radarin, í klingur.

Hjarnar Djurhuus, seinni stjóri í Shell, minnst væl móttøkuna sum unglingi: “Tað var sum í Orminum langa, tá ið Sjúrdarberg spakuliga kom siglandi inn eftir vágni. Allir sóu tá ormin koma, allir undraðust á. Tann stóra mannfjöldin, ið var komin út á kaiina at taka ímóti hesum stásiliga fari, var hugtikin. Sjúrdarberg legði at innan fyri kaiina, og eina løtu eftir, at trolarin var komin, hildu Kjølbros og Kaj Johannesen, sum skuldi føra Sjúrdarberg, røður frá stýriborðs brúgvavongi. Kaj segði: “Stóra Bretlandi hevur í dag ongan nýbygðan trolara størri enn Sjúrdarberg. Frakland hevur í dag ongan nýbygðan trolara størri enn Sjúrdarberg, men teir hava onkran við størri maskinorku.”

Sum ungdómur føldi eg stolt-

leika av, at mín heimbygd, Klaksvík, hevði eitt virki, J.F. Kjølbros, ið hevði bygt ein trolara, ið kundi javnmetast við teir størstu og mest framkomnu bæði hjá Stóra Bretlandi og Fraklandi, ið tá høvdu stórar trolaraflotar.

Sama ári, sum Sjúrdarberg kom, fór eg í jarnsmiðjulæru á Klaksvíkar sleipistøð, vanliga kallað bedingin, sum Kjølbros eisini átti. Eg arbeiddi umborð á Sjúrdarbergi, tá hesin í 1949 skuldi til garantieftirlit í Leith í Skotlandi. Eg var so heppin at sleppa við sum kyndari. Eg minnst enn, hvussu framkomnan og stóran arbeðsmenninir, ið starvaðust umborð á Sjúrdarbergi í Leith, hildu trolaran vera.”

Loðsarnir rendu Sjúrdarberg upp á land

Sjúrdarberg fór til fiskiskap 27. juni 1948 eystur í Hvítahavið, sum var ein vanlig fiskileið hjá føroyingum tá. Teir landaðu í Hull 23. juli. Teir fóru aftur ein túr eystureftir og síðan til Grønlands 13. september og komu aftur til Føroya 21. oktober.

Í desember mánaði sama ár kundi endað heilt galið við Sjúrdarbergi. Kaj Johannesen var skipari á veg eystanifrá til Grimsby við góðum 4.000 kassum av toski. Hann sigldi ávegis innaskers fram við Noregsstrondini.

Teir sluppu ikki framat í Grimsby, tí har var fult av fiski. Avrátt var við Sofus Poulsen á umboðsstovuni í Aberdeen, at teir skuldu koma hagar at landa.

Kaj mátti seinni boða Sofusi frá, at teir vóru seinkaðir. Støðan var tá tann, at hann stóð fastur á klettunum í Noregi. Loðsarnir høvdu siglt hann á land við 13 míla ferð.

Nú var einki annað at gera enn at royna at fáa Sjúrdarberg av aftur, og tað endaði við, at tveir sleipibátar máttu til fyri at fáa hann av. Síðan varð farið til Álesund, har sement varð koyrt í fyri at tetta skipið. Sjúrdarberg kom síðan til Aberdeen, har teir landaðu fiskin. Hann fekk yvir 12.000 pund fyri góðar 4.000 kassar. Hetta vóru tiskil um 200 tons. Hetta var ein finur túrur.

Aftaná at hava landað mátti teir fara til Leith, har Sjúrdarberg skuldi gerast aftur. Hann hevði skrætt einar 30 føtur av kjølinum. Tíbetur fóru skottini framman millum lastina og manningarúmini ikki. Men sjógvur kom heilt upp í yvirkoyggjurnar hjá monnunum í lugarinum.

Hildu stutt

Hesir framkomnu trolararnir hildu stutt. Teir vóru í drift í 20 ár, tá vórðu teir upphøgdir. Lutvist var tíðin farin frá teimum, men meira avgerandi var, at ketlarnir hildu ikki meira enn hesi árin, og tað var ikki hildið ráðiligt at geva teimum nýggjar ketlar. Ein orsök til, at ketlarnir hildu so stutt var, at teir vóru ikki ætlaðir at nýta sjógv.

Tá fóru reiðarar eisini at satsa upp á hekkutrolarar, sum gjørdist framtíðin hjá hesum trolarum.

Ringberg v.f. Andrass Samuelsen og Sundorph, fúti, taka ímóti kongi í Fuglafirði

við sær ein persón, sum eisini var kendur í Føroyum. Hetta gjørdist Anders Nøhr Jensen, sum annars var politistur. Hann var giftur við Mathildu hjá Gøtu-Anthon, sum eisini var politistur í Havn. Tey hjá Ringberg kendu Mathildu, tí hon hevði arbeitt á skrivstovuni hjá amtmanninum, meðan Ringberg var í Føroyum. Mathilda gjørdist sum ein partur av familjuni. Hon plagdi at hjálpa børnunum hjá amtmanninum at gera teirra skúling. Hetta samband teirra millum vardi alla teirra tíð.

Anders greiddi frá, at hann var á veg úr Føroyum til Danmarkar við “Atlantsfarinum” tann minniliga 14. september. Hann mintist, at umborð har fegnaðist tey um, at tað gjørdist “ja” til loysing, men samstundis merkti hann eina stúran fyri, hvussu tað mundi fara at gangast við at seta samtyktina í verk.

Til Føroya uttan at nakar skuldi víta av

Anders var í Danmark í 14 dagar. Tá er tað, at hann fær boð um at fara aftur til Føroyar í umrøddu ørindum. Teir fóru til Føroyar við “Roar”, sum var leigað av donsku stjórnini at fara til Føroyar við eini sendinevnd av donskum politikarum, sum skuldu samráðast við føroysku flokkarnar um støðuna, sum var í komin. Ein av hesum var Erik Eriksen, leiðari í Venstre, sum gjørdist forsætisráðharri í Danmark í 1950-53.

Tað var heilt óalment, at Ringberg og Anders vóru við. Hetta skuldi eingin víta um, tí teir høvdu alment eingi ørindi í Føroyum. Teir høvdu annars tveir kriminálpolitistar við, um nakað skuldi hent! Men teir báðir vórðu sendir heim aftur beinanvegin, tí tað var í hvussu er friðarligt í Føroyum.

Ringberg og Anders vóru nær-um trýggjar mánaðir í Føroyum

og komu heim við seinasta ferðamannaskipinum til jóla. Hesa tíðina ferðaðust teir runt í landinum og tosaðu við ymsar persónar og myndugleikar, sum t.d. sýslumenninar, sum Ringberg kendi væl. Anders búði hjá verforeldrunum, Malenu og An-

thon. Og her fekk hann í hvussu er møguleika fyri at kunna seg um tey ymsu sjónarmiðini. Tí Anthon hevði valt loysing, meðan Malena hevði valt samband! Anders segði annars um tey, at tá tey fóru á val, høvdu tey blýant við sær, um tann framlagdi í atkvøðurúminum

Hans Ringberg var á kaiini og segði pápanum farvæl, nú hann skuldi til Føroya á sínum loyniørindum.

skuldi brotna!

Hans Ringberg, sonur amtmannin, kendi eisini hesa søgu. Hann mintist, at hann var sjálvur niðri á bryggjunum at siga farvæl, tá “Roar”, fór avstað. Hann helt, at tað var statsministarin, Knud Kristensen, sum hevði sent teir báðar til Føroyar.

Tað kundi verið áhugavert um tað funnust nøkur skjøl frá hesi kanningarferðini. Men kanska var hetta so loyniligt, at einki er niðurskrivað!